

1935.
február
25.

487617
I. évf. 6. sz.

élet

1935.
március
2.

== BÁRDOS LÁSZLÓ HETILAPJA ==

Tanulságos hét:

Eckhardt Tibor mondja,
Márai mondja ...

Zilahy Lajos:

Egyszerű szavak Páneurópáról

Művészet csak vagy hitvallás?

(André Gide a párisi irodalmi törvényszék előtt)

Ford: „A világkereskedelem megszűnt s kételkedem, hogy még ujjaéled“

Klauss Mann: **Levél egy öngyilkosról**

Szilágyi András: Szörnyü magyarországi tél

Az orosz nő a házasságban és a társadalomban

Bohnen Mihály, Hitler operaénekesének halotti dala a zsidó temetőben - Nyilatkozik a magyar ifjuság - Pilsudszky a „demokrata“ - Szépülj meg, tanácsolják a filmsztárok - Könyvkritikák

Ára 3 lei

Tanulságos hetünk volt

Nem mi mondjuk, Eckhardt Tibor mondta:

„— Mi a leghatározottabban szemben állunk azzal a politikai csoporttal, amely 15 éven át volt uralmon, de nem a nép bizalmából, hanem a korrupcióval, erőszakkal és csalással...”

Ez is Eckhardt szentesi beszédéből való:

„— Azt üzenem Bethlen István grófnak, hogy neki nincs erkölcsi jogosultsága ebben az országban politikát csinálni addig, amíg vagy az elkövetett bűncselekmények megtorlása be nem következik, vagy engem a bíróság rágalmazásért el nem ítél. 1924-től 1929-ig Magyarországon több külföldi kölcsönt vettek fel, mint Arpád vezér bejövele óta. Magya, ország a földgömb legeladósodottabb országa lett. A költségre ésen kívül 1700 millió pengőt költött el Bethlen az ország pénzéből és még 600 millió pengő rendezetlen adósság maradt vissza utána. Csak egyet indítványozok. Kötelezzék Bethlen Istvánt a tízéves rendszer méltó elismeréséért, hogy Vass József mellé temetkezzék a „Pantheonban.”

Eckhardt, Magyarország volt genfi fődélegátusa megmondotta a magáét. Még azt is mondotta, hogy Berzeviczy és Bethlen egyformán szeretik a — szentet. Mint szénbánya igazgatók évente 60 és 70 ezer pengős tantümekeket vágnak zsebre. Könnyű Eckhardtnak így beszélni, neki Horthy a sógora.

Hátha a szorongatott magyar nép nyithatná ki a száját, azok a „rongyosok” akiknek a nevében Eckhardt beszélt.

Mi már mondtuk, most Márai mondja

Amikor felakasztották a husz éves bankrabló Ondit, azt irtuk hogy mi a különbség egy Paupera és egy Ondi között, legfeljebb annyi, hogy a bankigazgató belülről rabolta ki a bankot, amit Ondi kívülről szeretett volna megcsinálni.

Most, hogy a többmilliós pengővel inzolvencsé vált Földhitel-

bank direktora Paupera ur, Bajor Gizi elhagyott férje a törvényszék elé került, mert az utolsó 24 órát még arra használta fel, hogy kiementsen magának lei értékben 3—4 milliócskát, Márai Sándor az *Ujság* publicistája írja a következőket:

„A bankigazgató, aki tudja, hogy másnap leereszti a pénztár rostélyát s e kínos információk birtokában a rön napját megelőző délutánon, rövid, házi uton, a pénztári órák mellőzésével, kitartat és jóváírat magának követeléseket és járulékokat, harminchatezreket és helyennyolcezreket, vagy akár egyetlen pengőt is: az

ilyen bankigazgató természetesen gazember, s nem látom a nagy különbséget a bankrabló gangster és az előkelő pénzbonviván között; az egyik revolverrel veszi el a betevők pénzét, a másik bonnal, de mindakettő rabol.”

Márai Sándor, aki a magyar közélet ügyészeként él, ül, vádol és megmond a legrangosabb közirói íróasztalnál s lát és érzékel, sőt bizonyos, hogy öntudattal tud is, miért csak az egy Paupera-t veszi észre. Az egyetlen ki-dült fát. De behunyja a szemét, mikor zug körülötte az egész erdő.

Michael Bohnen

az új Németország ünnepelt hőstenorja, barátja sirján elénekelte a zsidó halotti imát

Harminc éven keresztül testi-leki jóbarátság kötötte össze Michael Bohnent, a berlini „Al-lami Operaház” ünnepelt hőstenorját Josef Schwarz-al, aki ugyanennél a színháznál baritonita volt Elválászthatatlanok voltak egymástól, ifjúkorukban egy énekemesterhez jártak és egyidőben is léptek színpadra. Jött azonban a nemzeti „Gleich-schaltung” korszaka és Schwartz-nak tá oznia kellett a berlini Operától. Hiába volt Bohnen minden protekciója, hiába járt el Göring miniszterelnöknél, akinek Bohnen intimusa, — nem segített semmi. Joseph Schwartz azóta külföldön koncertezett.

Az elmu t héten Schwartz betegesen érkezett haza Berinbe és amikor állapota rosszra fordult, üzenetet küldött Bohnennek, látogassa meg Bohnen megrendülve érkezett barátja betegágyához és kétségbeesetten hallotta, hogy Schwartz napjai meg vannak számlálva,

— Igérd meg nekem — mondotta a beteg, — hogy ha meghalok, kijössz a siromhoz és ott elénekel a zsidó halotti imát!

Bohnen pillanatig sem gondolkozott, hanem megígérte. Kétnapra rá Schwartz meghalt. A Zentralfriedhof-on már egybegyűltek a gyászolók, a megtört család tagjai, akik közül azonban senki nem is gondolt már arra az igéretre, amit Bohnen tett a haldoklónak. Annál nagyobb volt a csodálkozásuk, amikor a pap imája után egyszerre csak felcsendültek az „El moleh” hangjai, Bohnen érces hangja szálit az ég felé és küldte le a sirban nyugvó barát-nak az ígért beváltását. A náciik bálványozott énekesének ez a baráti gesztusa mély benyomást gyakorolt a gyászoló gyülekezetre, amely zokogva hallgatta a könnyező hőstenort.

De már másnap Göbbels magához rendelte Bohnent, akit felelősségre vont. Hogy ezen az audencián mi zajlott le, senki sem tudja. Hír szerint maga Göbbels is megértést tanúsított volna Bohnen iránt, tény az, hogy semmiféle következménye a dolog-nak nem volt. Csak a sajtó kapott szigorú ukázt, hogy az ügyrel pedig ne foglalkozzék...

Pilsudski, a „demokrata”

Mialatt a közép-európai államokban a gyepőt egyre feszesebben kezdik el tartani, az alatt Lengyelországban bevezetik az általános, egyenlő, titkos választójogot. A demokrácia részleges újrabevetése nagyon furcsa egy diktátor számára. A Pilsudskirezsim semmiben sem hasonlít az olasz és német fasizmushoz. Ez ugyan szintén a polgárság diktatúrájának egy formája, azonban a tömegbázis és a totalitásra való igény teljes hiánya megkülönbözteti a többi fasizmusoktól. Talán katonai diktatúrának lehetne nevezni az egészet, ha a „katona” szó nem ébresztene fel hamis képzeteket. Mert az ezredesek, akik Pilsudski államát kormányozzák, nem voltak hivatásos katonák a háború előtt, hanem újságírók, ügyvédek, kémikusok, diákok, festők és költők. Ennek ellenére ez a parancsuralom az uniformisos civilek diktatúrája, akik — éppen mert igazi katonatisztek sohasem voltak — jobban ismerik a civil életet, mint a világ valamennyi katonája együttvéve. Pilsudski volt az első háború utáni európai, aki felismerte, hogy bajonetekkel legalább

olyan jól lehet kormányozni, mint szavazócédulákkal.

Az emlékezetes 1926 május 4-iki polgárháború óta Pilsudski Lengyelország koronázatlan királya. Az ellenzék kezéből ő is kivett minden hatalmat, de nem indított vérfürdőt ellenük, mint Hitler és Mussolini. Egy megtört, legális ellenzék, amely energiáját teljesen felaprózta a rendőrség és a cenzura elleni harcban, sokkal veszélytelenebb, mint egy ellenőrizhetetlen és illegális opposzició, amely az egész rendszerre támad. Ujoncok Lengyelországban csodálkoznak azon, hogy a lengyel kirakatok tele vannak Stalin és Lenin új lengyel fordításaival. Bár a kommunista pártot betiltották, kommunista sajtó mégis van, melyet ugyan sikaníroznak, de élni hagynak. Ez már a rendszerhez tartozik. Így uralkodik Pilsudski atya harminchárom millió alattvalója felett, mint egy lengyel birtokos a litván parasztok felett: amíg valaki csak csendeszen vagy félhangosan káromkodik, nem történik semmi baja, míhelyt azonban feltámad a kurafi ura ellen, kap mindjárt egy olyan frászt, hogy

látását és hallását is elveszti. Ez történt például 1930-ban, mikor a baloldali ellenzék megpróbálta Pilsudski uralmát parlamenti eszközökkel megbuktatni. Erre a vezetőket elfogták és Brzecs nad Bugiem várába zárták, ahol olyan módszerekkel kezelték őket, amilyeneket később a német koncentrációs táborokban használtak. Azóta a kísérlet nem ismétlődött meg. Az országban egy koncentrációs tábor van, melyben baloldali vezetőemberek ülnek és Pieracki belügyminiszter meggyilkolása óta néhány fasiszta.

A lengyel diktatura nem rendelkezik tömegszervezettel és nincs saját ideológiája sem. Pilsudski nem hengeg azzal, hogy megmentette az országot a bolsevizmustól, bár győzött Varsó mellett s a „megmentő” címet inkább viselhetné, mint bármely más diktátor. A parlamentben a kormány egy jobboldali, baloldali, polgári és centropártból álló csoportra támaszkodik, melynek neve: „Pártonkívüli blokk a kormánnyal való együttműködésre”. Pilsudski úgy rendezkedett be, mintha örökké élni és örökké kormányozni akar-

F. C. Weiskopf: A kötélt

Azon foglyok számára, akiknél úgy határoztak, hogy az új nevezett bunkerekbe szállítják őket, a dachau koncentrációs tábor irodája nemcsak büntető kártyákat állított ki, hanem sárga szolgalati cédulát is, melyet azután a müncheni államügyészséghez továbbítottak minden olyan esetben, mikor rá volt írva: „Távozás öngyilkossággal”. A sárga cédulán az összes beírások egyformák voltak, csak a személyi adatok, a beszállítási és halálozási dátumok különböztek egymástól. Minden alkalommal ilyesmiket lehetett olvasni: „Cellában felakasztotta magát”. Vagy: „Teltének oka ismeretlen”.

Nem jegyezték meg azonban azt, hogy a corpus delicti minden alkalommal ugyanaz volt és egy egyszerű borjúkötéltől állott, melynek hurka a sok használatból egész sima lett és megsötéledett.

Egy nap azonban zavar mutatkozott az események körül s ekkor a kötélt is föltűnt a tábor irodájának aktái között.

Ez a következőképpen történt. Mint az összes bunker lakók B... munkáspárti parlamenti képviselő, felső-bajorországi favágó, mikor megérkezett, a szintén felső-Bajorországból származó vezetője az őriző csapatokat a következő szavakkal üdvözölte: „Viszontlátásra a temetőben”. A bibliával együtt a kötelet is behozták. Arra a kérdésre, hogy ez mit jelent, azt a feleletet kapta, hogy várja meg a parancsnok látogatását, aki majd megmagyarázza ennek „ajándéknak” az értelmét. Különböztet rábizzák, hogy vajon nem-e volna okosabb be sem várni a parancsnok megjelenését, aki — mint a tompa ütésekből és elkecseregelt kiáltásokból hallani lehetett — ép a szomszéd cellában teit valakinél látogatást. A képviselőt figyelmeztették arra, hogy élve úgy sem jön ki a bunkerből és sokkal kellemesebb, ha úgy-

szólván egészségesen akassza föl magát, mint ha megvárja, hogy összetörjék a tagjait és leszakítsák a heréit.

B... nem fogadta meg a tanácsot és nem használta föl a kötelet. Ezt akkor sem tette meg, mikor a parancsnok megtette első vizitjét és több fejszebből is vérzett. Nem tette meg akkor sem, mikor a második és harmadik látogatás után kiverték a fogait a összetörték a veséit is. Erre este barátjának D...-nek holttestét dobták a cellába és figyelmeztették arra, hogy ez legyen az utolsó éjszaka mikor a kötelet nem használja fel. A fogoly e figyelmeztetésnek eleget is tett, de oly módon, hogy ez mindenki számára meglepetés volt. A csapatparancsnok ugyanis reggel felé amikor a cellába lépett, mint várta, tényleg talált egy embert alsóruhában a borjúkötélen lógni, de az illető akasztott nem B... volt, hanem egy SS ember, aki éjszaka a bunker előtt őrt állt. A fogoly az SS ember uniformisában elmenekült.

Egyszerű szavak Páneurópáról

Irta: ZILAHY LAJOS

A negyvenévesek generációjában csaknem Zilahy Lajos az egyedüli magyar író, akit meg-suhintottak a kor időszerű problémái. Zilahy Lajos anélkül, hogy eljutott volna ahhoz a kiinduló ponthoz, amely zavar-talaná teheti társadalomgazda-sági szemléletét, hol a tech-nokráciában, hol Páneurópában véli felfedezni azt a gyógyírt, amely az emberiség legfőbb sebé, a szegénységet, a szoci-ális igazságtalanságok zömét felszívja és megszünteti. Zilahy Lajos humanista és hogy a humanizmus egymagában meny-nyire nem más, mint a komály körültapogatása, arra kitűnő példa a magyar ifjúság hangjait kereső és kiáltani akaró Zilahy Lajos akiért kár, hogy lidérc-nyomás ül a mellén, amelytől képtelennek érezzük a szaba-dulást.

Mondanunk sem kell, hogy Páneurópa megszervezéséről a mi véleményünk egyáltalán nem azonos a Zilahy Lajoséval, amit kuriozumképpen közlünk:

A világháboru befejezése után megkezdődött a földgolyón a Brit Birodalom és a Szovjet-Unió küz-delme a világalomért. Tíz éve fo-lyik ez a küzdelem, egyre erősebben befolyásolja az egész világpolitikát és mindenkinek tudnia kell róla, aki Európa sorskérdéseivel törődik. A Szovjet-Unió politikai befolyásának győzelme Kinában az oroszok szö-

na. Lengyelország leghatalmasabb em-bere hivatalosan csak a hadügymi-niszteri állást tölti be, mert a had-sereg vesszőparipája és idejét tulsá-gosan drágának tartja ahhoz, hogy minden kis rongyos kormánydologgal törődjék. A Belvedere palotában la-kik és csak nagyon ritkán mutatko-zik a nyilvánosság előtt. A szelleme azonban ott lebeg az összes vizek felett. Semmi sem történik a marsall tudta nélkül és akarata ellenére. Ő az alkotmányt sohasem szüntette meg, de soha nem is alkalmazta; egyszerűen megelégedett azzal, hogy a képviselőházat kikapcsolta a poli-tikai játékból. Alkotmányserű bázisa tulajdonképpen negatív, senki sem meri az alkotmány határozatait el-lene fordítani.

vetségesévé teszi a világnak számban legnagyobb népét: a kínait. Ugyan-akkor az angol-amerikai szövetség terve, amelyet pár évvel ezelőtt Hearst vetett fel, összekovácsolja az angolokat a világ leggazdagabb és vele egy nyelvet beszélő népével: az amerikaival.

A küzdő felek felvonulásában Kelet és Nyugat új harca veszi kez-detét, két nagy táborra osztva az egész világot: angol-amerikaira és orosz-ázsiaira.

E roppant erők felvonulásában, amely óriási földrészeket és több mint ezermillió emberi lelket mozgat meg, a kis európai félsziget kivül-álló és másodrendű szerepet kap.

A páneurópai mozgalom, amely arra törekszik, hogy Európa népeit egyesítse, annak a felismeréséből in-dult ki, hogy a világtörténelmi erőknek ebben az áramlásában Európa felett a végzet órája kong.

A közelgő veszedelmet három irányból látja.

Az európai gyárakban éjjel-nappal fegyvereket gyártanak, hogy európai embereket tépjenek szét, az európai gyárakban naponta mérgek és gázok tömegét állítják elő, hogy európai asszonyokat és gyermekeket pusztít-sanak el. A világháboru utáni béke-kötések huszonnégy új Elzász-Lotha-ringiát teremtettek s így szinte ter-mészetes, hogy merényletek és for-radalmak sora követi egymást. Néha úgy tűnik, hogy elkerülhetetlen az új európai háboru, — az a háboru, amelynek eszköze a levegő és a mérge, célja pedig a városok és tö-megek megsemmisítése. A világhá-boru, amely az acél háboruja volt s amelyben a maihoz képest sok te-kintetben fejletlenül jelent meg a technika, tízmillió halottat követelt, holott visszamenőleg a történelemben a legnagyobb veszteség Napoleon moszkvai hadjárata volt, amelyben csak félmillió ember pusztult el. Nem pusztá agyrem tehát, amikor a pán-európasták azzal számolnak, hogy egy új technikai háboru olyan tö-megpusztítást okozhat, amelyet ma még talán elképzelni sem tudunk. Akadt-e ember a világon, aki 1913-ban azt merete volna jósolni, hogy a

következő években tízmillió ember fog elpusztulni a harctereken?

Európának ez a belső, háborus feszültsége sorrendben az első és minden bizonnyal a legnagyobb veszedelme. Egy új háboru nem hozhat mást, mint a legyőzöttek teljes meg-semmisülését és a győzők halálos sebesülését.

A második veszély a keleti erők és elsősorban Oroszország nyomása. Oroszország egymagában ötször olyan nagy, mint Európa. Egy vö-rös- vagy fehér-orosz diktátor meg-mozdulásának, amelyet amerikai tőke és odamenekült német szervezők segítenek, nem állhatna ellent sem a Balkán, sem a Duna-völgye, sem a lefegyverzett Németország, még ak-kor sem, ha összefognának. Ha el-képzeljük azt, hogy a jövőendő Orosz-ország ázsiai erőforrásaira támasz-kodva felemelkedik, nyomásának csak az Egyesült Európa állhat ellen.

A harmadik veszély, a gazdasági összeomlás. A mai szétdarabolt Eu-rópa, amelynek vámpolitikája minden árut megdrágít, nem veheti fel a versenyt sem Amerikával, sem Ja-pánnal. A széttagolt európai piacok sértődötten veszik tudomásul a dömpinget, mint valami gyanús és rossz-képtű idegent, aki az ő vizeiket za-varja, pedig a dömping, az árucikkék „elképesztő” olcsósága a közelgő új világrend hajnalodása.

Ma már minden gondolkodó eu-rópai ember tudja, hogy ezt a há-rom, fejünk felett lógó veszedelmet: az európai háborut, Oroszország be-nyomulását és a gazdasági össze-omlást, nem lehet olyan komor szin-nelkel ecsetelni, amely eltulozná a valóságot. E három veszedelem kö-zül egy is elegendő ahhoz, hogy Eu-rópa megsemmisüljön.

Ezeknek a veszélyeknek fojtogató érzése hívta létre a páneurópai moz-galmat, amelynek élén az osztrák-japán származású Coudenhove Ka-lergi gróf áll. Lelkes hívei közé tar-tozott Briand is, Apponyi Albert gróf pedig a Pesti Naplóban meg-jelent cikkében már 1926-ban elítélte azokat a magyar sajtóhangokat, amelyek gunyosan és lekicsinylően

emlékeztek meg erről a mozgalomról.

Mai elképzelése Európa területén két ponton vonul, vissza. Egyelőre nem tartja bekapcsolhatónak sem Angliát, sem Oroszország európai részét. Mind a kettőt külön világhatalomnak tekinti, amely önmagában is megél.

Angliának vannak hatalmas domini-umai, elsősorban Kanada, amely szorosan függ össze az anyaországgal, viszont elképzelni is lehetetlen, hogy a távoli Kanada Európához csatlakozzék. Miután a Brit Birodalom lényegét elsősorban a domini-umok alkotják, Anglia csatlakozása az európai népekhez csak úgy volna lehetséges, ha dominiumairól lemondana. Erről persze nem lehet szó. Az európai népek sorsközösségével foglalkozva a brit világbirodalmat úgy kell tekintenünk, amely tulaj- donképen nem is Európában fekszik.

Oroszország európai részének fel- csatlakozása főként politikai okok és ázsiai részeivel való szoros ösz- szefüggése miatt lehetetlen. A fel- adat tehát az angolok és az oroszok kikapcsolásával Európa többi népei- nek összefogására szorul, ami ezzel a megcsonkítással is hatalmas erőt képvisel, hiszen ezeknek az orszá- goknak így is kétszer annyi lakosa van, mint az ötször nagyobb Orosz- országnak. Ehez az Egyesült Euró- pához hatalmas földterülettel csatla- kozna Észak-Afrika Európához tar- tozó gyarmatterülete, Tripolisz, Ma- rokkó és Kongó.

A páneurópai mozgalom, amikor Angliát és Oroszországot lekapcsolja Európa területéről, ezt semmiesetre sem úgy képzei el, hogy a moz- galmat Anglia, vagy akár Oroszor- szág ellen irányítsa. Egyszerűen világtörténelmi és földrajzi adottságok- kal számol, nem mondva le arról a reményről, hogy az európai népek közösségéhez valamikor Anglia és európai Oroszország is csatlakozni fog, annál is inkább, hiszen ez a csatlakozás, eltekintve világpolitikai és földrajzi vonatkozásaitól, az elmúlt évezred folyamán szinte már min- den vonalon megtörtént.

Mit jelentene tehát az Angliát és Oroszországot nélkülöző, viszont az északafrikai gyarmatokkal kibővült új Európa összefogása?

Az előbb tárgyalt hármass veszély- lyei szemben jelentené az állandóan fenyegető, borzalmas európai háboru teljes kiküszöbölését, jelentené a ke- leti nyomással szemben a biztos védekezés lehetőségét és jelentené a gazdasági talpraállást.

Az elképzelt megoldás négy alap- ponton nyugszik.

Először: az európai államok egye- sülése az Amerikai Egyesült Államok mintájára. Ez a megoldás egy ál- landó páneurópai konferencia útján történne, amely igen sok tekintetben hasonlítana a mai Népszövetséghez, viszont annyiban különbözne tőle, hogy csak európai államok lehetné- nek a tagjai. Ma már igen sokan elhibáztottnak vélik a Népszövetség mai formáját és lehetetlenségnek tartják, hogy az európai államok ügyében, mint például legutóbb is Genfben a magyar-jugoszláv ügy tárgyalásánál, délamerikai és kelet- ázsiai kiküldöttek is szavazzanak.

A második alappont a kötelező, döntőbírósi szerződéseket, a har- madik a közös védszövetséget, a ne- gyedik pedig az európai vámegysé- get és az állandó gazdasági parla- mentet foglalja magában.

Az európai népeknek ilyen alapon való egyesülése azt jelentené többek között, hogy Európa területén min- denki utlevél és vámvizsgálat nélkül utazhatna, ami így álmoknak is tul- szép, viszont ma már napról napra bizonyosabbá válik, hogy az európai félszigeten huszonöt különböző ál- lammal önmagába zárkózása rövid időn belül kulturális és gazdasági katasztrófát jelent.

A páneurópai mozgalom a mai politikai légkörben — hogy finoman fejezzem ki magam — távolról sem talált általános helyeslésre. Az még csak hagyján, ha üres utópiával vá- dolják a mozgalom híveit, de az is megtörtént, hogy bizonyos túlzó na- cionalista csoportok szidalmazták, sőt, bántalmazták is őket. Pedig a páneurópai mozgalom távolról sem jelenti a nemzeti érzések teljes el- fojtását. Ami az utópia vádját illeti, arra azzal felelnek, hogy valamikor minden emberi elképzelés utópia volt és mégis valamennyi megvalósult.

Vannak, akik azt mondják: ha ezer évig megvolt a mai állapotában Európa, majd csak meg lesz ezután is. Akik azonban ezt állítják, nem számolnak azzal a világtörténelmi ténnyel, hogy a régi Európa a világ középpontja, valóságos világhatalom volt, amely veszély nélkül vivhatott belháborukat. De azóta a történelem utolsó fejezeteiben Amerika, Ázsia, Oroszország, sőt Anglia távoli világ- részekre támaszkodva emelkedett fel, az európai nagyhatalmak pedig ösz- szeszetörtek, eltűntek. A mai Európa népei legyengülve, sebesülten és egymást szétéltelve halomban hever-

nek, mint valami szörnyű öldökiés után.

A páneurópai mozgalom vezetői azt állítják, hogy az európaiak azért nem küzdenek eléggé a veszélyek ellen, mert azokat nem ismerik eléggé. Egy ilyen értelmű politikai felvilágosítás termékeny talajra hul- lana, hiszen az európaiak kilencven százaléka nem akar mást a politiká- tól, mint békét és emberi szabadsá- gát, a mai politika pedig ennek éppen az ellenkezőjét csinálja. Az európai kormányokat nem azzal le- het vádolni, hogy ezekre a sorsdöntő kérdésekre rosszul felelnek, hanem azzal, hogy egyáltalán nem foglal- koznak velük. A szociális kérdéseket a sajtóban, a rádióban, a parlament- ben, egyesületi, baráti és családi körben naponként megtárgyalják, — az alapkérdéseket azonban csökö- nyösen agyonhallgatják. Fedig sor- sunk akörül forog, hogy béke-e vagy háboru, anarchia-e vagy szervezke- dés, verseny-e vagy együttműködés, összeomlás-e vagy összezárkózás?

Szenvedélyes szavakkal kiáltanak Európa népei telé: aki nem páneu- rópista, az európaellenes, aki a ve- szélyek ellen semmit sem tesz, az árulója a jövő Európanak, saját nemzete kulturájának, boldogulásá- nak, árulója a saját gyermekeinek. Páneurópáért küzdeni nemcsak jog, hanem kötelesség. Nem elég a po- litikai látás, politikai akaratot is kell teremteni. Több mint négyszázmillió európai egységes politikai akaratát kell megteremteni és ennél a feladat- nál nem profétákra, hanem harco- sokra van szükség, mert egyetlen meggyőződéses ember többet ér, mint ezer gyenge és kételkedő.

Specialități de cafe

LEMANIA

kávékülönlegességei
a legjobbak

STR. VLAHUTA 52. TEL. 292

Szörnyű

magyarországi tél

Áttelelt a magyar falu — jelentette tavaly márciusban Veres Péter magyarországi paraszti. „Áttelelt, de hogyan? Azt ne kérdezze senki!” Nem exotikumokat kereső, nem urambátyámok nyelvén fecsegő nagyságos ur írta ezt le a magyar faluról, de az a Veres Péter, aki nemcsak, hogy ott él a magyar faluban, az éhes Balmazújváros kellős közepén, de osztja sorukat is és egy fokkal sem él jobban, mint Magyarország hárommillió paraszt és proletár éhezője. Veres Péter írásai dokumentumok a figyos Balmazújvárosról, az ott kukoricaszárat cipelő magyar zsellékről, emberekről, akik egész nyáron át lesik, hogy legyen egy kis munka, köznapi sóhajások és ásitások. Száll a hangulat az alföldön, a siket csönd Magyarország közepén és minden, ami jönni fog, ami elvágja majd a revízió, a grófok és a magyar fináncok torkát... Egyszer... Veres Péter megírja azt ami van. És mit csinálnak a többi írók, e szörnyű alföldi éjszakákban, e nagy nyomor közepén, Pesten vagy vidéken? Hallják ők is? Tudják ők is? Alkotnak valamelyes képet róla? Nem beszéltek azokról, akik már évekkel ezelőtt eljegyezték magukat a linkséggel. Nem beszéltek a fosztogató tarhásokról, a különböző társadalmi rétegek házi újságíróiról, a napilapokhoz leláncolt rovatvezetőkről és házi glosszairókról, nem beszéltek Márai Sándorról, Zsolt Béláról, Pünkösztől Andorról, Nédas Sándorról, Egyed Zoltánról stb, de beszéltek azokról, akikben meg van a régi értelemben vett „polgári tisztesség” és gerinc. Mit csinálnak ők? Hogy rezdülnek ők fel az eseményekre és eseménytelenségre? József Attila nyomorog, Reményik Zsigmond könyveit sorban betöltik, Szép Ernő havi ezerpengős fizetéséből öttagu családot kénytelen eltartani, Babits Mihályt pedig a nyomornál sokkal fontosabb dolog foglalja el: a kultúra. Móricz Zsigmond pedig, egyszer belenyult a korrupció mocsarába, Rokonok című könyvében, ez kétségtelenül szép és bátor tett volt. Különböztetést fáradt és fásult ez a nagyon tehetséges ember. Sok volt neki az utolsó harminc év. Tisza Pista, világháború, forradalom, ellenforradalom, üldöztetés, bojkott... És majdnem hatvan éves. Őt eltartják, kitarthatják, megfizetik és — ha nagyon sokat is kell dolgoznia — mégis leányfalusi villájában él.

Illyés Gyula költő, cselédfi, egy évvel ezelőtt fölsikoltott. „A Dunántul pusztul! A falvak elnéptelenednek teljesen! Elnémitja őket az egyke”. Illyés félt Törektyől, félt a magyar igazságszolgáltatástól, börtöntől, sajtotörök özönétől, ezért nem merte kimondani, hogy a dunántuli magyar elnéptelenedésnek mi az igazi oka. Nem merte kimondani azt, hogy az egyke nem ok, de oksorozat vége, melynek elején a magyar latifundium, a magyar fináncok és bürokrácia áll. Az egyke védekezés a latifundiumos renddel szemben. — Magyarország pusztulása — német veszedelem — egyke — szüljétek anyák — nemzetiségek egymásrauszítása — körülbelül ez csendült ki abból, amit Illyés mondott. Az ország „közvéleményét”. (Értsd: a magyar közép-osztályt) kölcseis, vörösmartis hangulat fogta el, a magyarkodó köz-írók apokaliptikus pózba vágták magukat és Illyés Gyula, aki féllábával a börtönben volt már s akinek szép verseit, eposzát egy pár irodalmi kurátoron, csöszön, lapszerkesztőn és irodalomtörténészen kívül senki sem akarta észrevenni, egyszerre csak azon vette észre magát, hogy híres ember és nemzeti hős lett belőle. Az ország vezetői észrevették, hogy Illyés Gyula — különben be-

csületes szándékkal megirt — sóhaj-
tását politikailag is gyümölcsöztetni
lehet. Itt lehetett ingyen sóhajtozni,
fejet csóválni kurucosan a hurcut
német felett, aki — ime — kiszorítja
a „naiv” magyart. A kérdésnek ilyen
módon való feltevése csak arra szol-
gált, hogy a közfigyelmet elterelte
az igazi bajokról.

Bár Illyés azóta riportkönyvével
helyrebillentette dunántuli ballépését,
kétségtelen, hogy ez akkor hiba
volt, amely a fasizmus malmára haj-
totta a vizet.

Az Illyés által fölvetett és fasiszták
által fölkarolt apokaliptikus hangulat
megnyilvánul a többi magyarországi
kulturmozgalomban is. Itt van pél-
dál a Kosztolányi féle nyelvmoz-
galom. „A magyar nyelv pusztul!
A nyelvet megeszik az idegen sza-
vak és rossz kifejezések! Le az ide-
gen szavakkal! Eljén a magyar sza-
vak monopóliuma! Vezessük be a
numerusz klauzusz az idegen sza-
vakra, mint ahogy bevezettük az
idegen fajusokra!” Körülbelül ez a
tudatalatti értelme a nyelvfasizmus-
nak. E sorok írójának kedvenc fog-
lalkozása a magyar nyelvben való
kerteszkedés. Ezért e kérdésről e
cikk szük keretein belül nem mond-
hat el mindent. De néhány dolgot
mégis el kell mondani. A nyelvmentő
Kosztolányi csak nemrég követett el
— nemsikerült — merényletet a ma-
gyar nyelv egyik legnagyobb művé-
sre: Ady Endre ellen. S kikkel tár-
gyal Kosztolányi a magyar nyelv
megmentéséről? Urakkal, Nékám ta-
nárral és hasonlókkal, tehát olya-
nokkal, akik a magyar népet nyuz-
zák, kiszipolyozzák, akik ilyen mó-
don elősegítik a magyar nép kultu-
rális elmaradottságát és ezáltal a
magyar nyelvnek is gyilkosai. A cél
természetesen itt is ugyanaz, mint a
„Dunántul megmentésénél”. A cél:
a figyelemelterelés. A közhangulat-
nak nemzeti felbuzdulás, „busulj
magyar” irányba való eltérítése. A
revízió megkopott kicsit. Elő tehát
az új holt vágányokkal! Elő a „du-
nántullal”, a nyelvtisztítási mozga-
lommal és Németh László „népiesch”
mozgalmával. Elő a Rákosi perral,
melyet az emberek elijesztésére ren-
deznek meg.

Ha Petőfi, Kossuth, Tánácsics és
Bem (vagy akár Hora és Clozsa)
egy 1860 körül a Szemák tanács
elé került volna, egész biztos, hogy
„gyilkosság, hamispénzgyártás” stb.
miatt vonták volna őket felelőségre.
(A Kossuth-bankok tudvalevőleg szin-
tén hamisak voltak, mert a császár
tudta és engedélye nélkül készültek.)
Haynau Szemákhoz képest kitűnő
osztórák gentleman volt s egész bi-
tos, hogy nem adott volna annyi
sötét zárkát Kossuthnak, mint
amennyit Rákosi kapott Szemák
urtól.

„Maga firkász! Fogja be a száját!
— mondta volna Törekty Petőfiinek.

„Maga tudatlan parasztember létire
hogy mert résztvenni olyan esemé-
nyekben, mint amilyen a forradalom?
— kérdezték volna Tánácsicstól. S
körülbelül ez lett volna a hang,
melynek keretében a tárgyalás le-
zajlott volna.

... „Nekünk nincs
dolgunk az éggel,
nekünk a földdel
van dolgunk.

A földön pedig
a mi vallásunk
uralkodjon; a bé-
ke és testvériség”.

Mihail Cogălniceanu

Levél egy öngyilkosról

Írta: Klaus Mann

Klaus Mann a Nobel—díjas Thomas Mann
fia. Thomas Mann Hitler óta emigrál, bár soha-
sem hagyta tul a polgári gondolatot. De mindig a
tisza lelkiismeret hangján szólott. Thomas Mann
néhány hete Budapest ünnepeit vendége volt, ak-
kor ezt mondotta egy interjuvóló újságírónak:
Mire vagyok büszke? Büszke vagyok a fiamra,
akinek most irt regénye európai feltűnést kellett.
Klaus Mann, akitől az alábbi verset közöljük,
ahhoz a fiatal írógenerációhoz tartozik, amely nem
hisz abban, hogy harc nélkül meglehet változtatni
a világot.

Régen kellett volna már
írnom neked öreg fiu,
de tudod milyen nehéz nekem a levélírás,
milyen borzasztó nehéz.

A nap oly hamar mulik, ezer dologgal
este előveszem a papirost
s ekkor nem merem szántani kezdeni a sorokat
mert félek, hogy szomorura sikerül.

Hát írhatok vidáman neked? Este van.
A nap nem volt valami szép. Reméltük
majd csak kiderül. Alkonyatkor fújt a szél,
estére is csak felhőket hozott.

Oly jó volt téled, hogy te
mégis írtál nekem. Ocséd nem hagyott
egy szót sem hátra. Szó nélkül távozott.
Neked sem irt? Egy sort sem?

Hisz ti testvérek voltatok, de számomra
nincs neki neve, ahogyan szeretném
ugy nem nevezhetem. így hát hallgatok.
Nincs neve amin szólithassam.

Nem tudok másra gondolni csak erre:
mily könnyen el lehetett volna kerülni
és itt tarthatuk volna őt.
Annyit mulasztottunk. Egy kicsit a mi hibánk.

Nem hiszed? Oly erős volt már a vonzás,
nem tarthatuk volna vissza ugy sem?
Jobban szerette a nagy és biztos sötétséget
mindennél? Jobban mint téged? Engem?

Ezt már tudom. annyiszor gondoltam el,
hogy ferasztó már gondolkozni is rajta:
félelmesen kedvelte a homályt mostanában,
de rajongott ő a fénylő dolgokért is.

A fény nem maradt fénylő. Bemocsokolták!
Akkor ugy találta, hogy a sötétség a tisztább,
csak huszonhat éves volt. Vajon nem vezet ut ki
csakugyan ebből a keserű fiatalságból?

Szenvedett amiatt, hogy nem keres.
De hisz annyit az állásnélküli,
biztosan talált volna valamit.
Tul nagy igényű volt. Türelmetlen.

Türelem kell. Még sokkal rosszabb is lesz.
Nem lehet lesz kibírni, ha nem bizunk abban —
egész titokban tudod, — hogy a legaljasabb,
legkinzőbb borzalmak mélyén készül valami más.

Gyűlölte a mai uralmat. Mi is gyűlöljük!
Ő azonban mértéktelenül reményvesztetten tette.
Szükségünk lett volna rá a nagy harcokban
amik elkövetkeznek, — hát még azután?

Tudja ő mennyire hiányzik nekünk?
És mennyivel nehezebben mulik nélküle a nap,
a nehéz nap és az éjszaka
a könnytelen, milyen végtelenül hosszú?

Micsoda önző gőg ily ellopózni
egy mozdulattal: „Hagyjatok magamra!”
Már sulytalan, sülyed, emelkedik, tovarepül
s megbillentí emléke szárnyait.

Szívünk oly nehéz mint a kő — ez az új teher
gátolni tud minket is előrehaladásunkban.
Nekünk maradnunk kell. Itt a helyünk. Az események
kellős közepében. De te ugye kitarasz mellettünk?

Legközelebb szabadságot veszek.
akkor elme yek hozzád, beszélni fogunk,
nemcsak róla, mindenről, oly jó lesz.
Légy addig hü, én is így cselekszem.

Mi ugysem tehetünk mást már, mint naponta
azon igyekszünk, hogy ezt a szegény világot
hasonlóbbá tegyük ahhoz,
amit szegény testvérünk, a könnyűvé vált,
elképzelt, elérni vágyott s megélni szeretett volna.

Ford: A világkereskedelem megszűnt s kételkedem, hogy újra feléled

A nép tartsa el az ipart, nem az ipar a népet

Henry Ford az uralkodó kapitalizmus egyik, sőt talán legöntudatosabb képviselője. Henry Ford üzemeiben nemcsak a szervező képesség nyilatkozott meg előtte elképzelhetetlen méretekben, hanem a fasizmus csirái benne találhatók a munkáskérdés megorganizálásában. Ford nyilatkozata, amit egy amerikai újságírónak adott, tanulságosan tükrözi vissza az amerikai nagytőke egyrészenek gondolkozását napjainkban.

Henry Ford, aki az amerikai bankválság idején 90 millió dollárt vesztett, főhadiszállásán a Michigan állambeli Dearbornban fogad.

Néhány kilométerre ettől az igazgatósági épülettől van az autógyára, amely több mint ezer hold földön terül el, percenként egy-egy autót készít és 110 ezer embert foglalkoztat. Most ez az üzem csökkentett kapacitással dolgozik.

Henry Ford kemény íróasztali széknél ül.

Olykor egészen fiatalos mosoly játszik ajka körül és bizonygatja, hogy néhány száz dollárral megelégszik, reggelire egy almával és hetenként egy napi pihenővel az erdőben. Azután mosolyogva folytatja:

— De a prosperitás vissza fog térni, ha a dolgoknak szabad folyást engedünk. A túlságosan sok ötlet bénítja meg a gazdasági életet. Ezeknek az ötleteknek hatása alatt merült fel az a gondolat, hogy az ipar dolga eltartani a népet és nem a népet az ipar eltartása. Nem hiszek a karitatív iparban.

— A prosperitás fokozatosan vissza fog térni. A jelenlegi depresszióknak mindenesetre nincsen logikus oka. Ipari túltermelésről majd csak beszélhetünk, ha a föld valamennyi szükségletét készáruval fedeztük. De amíg meztelen vadak szaladgálnak a sivatagban, a túltermelésről beszélni képtelenség.

— Azt mondják rólam, hogy hiszek az „ipari paradicsomban”. Nos, ki akarok emelni egy erős érvet: amíg az emberek azt hiszik, hogy a pénz gazdagságot vagy prosperitást jelent, addig az életstandard tetőfo-

kát nem fogjuk elérni. Mi is hát a pénz? Postabélyegző, amely megkönnyíti az áruknak egyik embertől másikhoz való küldését.

— A döntő kérdés az áru elosztása és ezt a kérdést alaposan ismerem, hiszen kocsijaim az egész világon futnak. A depresszió oka az áruelosztásban rejlik, annak a problémának, hogyan osszuk el a készárut Közép-Ázsia sivatagaitól Dél-Amerika erdőiig. Ebben a pillanatban, mikor százazrek éheznek, nem mondhatjuk, hogy az emberi szükséglet szempontjából túltermelés történik, legfeljebb az áralakulás szempontjából van túltermelés. Manapság mindenkinek van ötlete és meg akarja valósítani. De nincsen jó ötlet, tapasztalat és próba nélkül. Az üzletvezetéshez érteni kell az üzletet. Éppen azért nem hiszek a kiagyalt dolgokban és a mesterségesen gyártott formulákban. Ma már az üzlet nem jelenti azt, hogy termelék valamit és eladom, hanem egyértelmű a legveszedelmesebb játékkal.

Henry Ford fel s alá jár.

Rövid idővel ezelőtt az amerikai légió ötezer emberét alkalmazta, mely az Egyesült Államok egyik legerősebb politikai erőszak szervezete.

— Igyekszem itt tartani az embereket és mégis gyakran más üzletektől hagyják elcsábítani magukat. Én mindenesetre megteszem a magamét. A pénz nem boldogít, még ha jól is tesz vele az ember. Szívesen látom, ha az emberek dolgoznak és azt hiszem, az embernek joga van olyan keményen és annyit dolgozni, amennyit akar. Mindig hive voltam a magas béreknek és rövid munkaidőnek. De ezzel a teljesítmény magas standardja kell, hogy járjon.

Ford a világkereskedelemlről beszél:

— A világkereskedelem manapság megszűnt. Kételkedem, hogy nagy méretekben újra feléled. Minden ország olyan aggodalommal iparkodik önellátásra berendezkedni, annyira mértékletesek lettünk, hogy mindent feláldozunk, csak a szomszédnak ne jusson semmi, akár kereskedelmileg,

akár más viszonylatban.

— De az automobilizlet nagyon nagy mértékben függ a külföldi üzlettől, — jegyezzük meg.

— A külföldi piacok nem érik meg a reájuk pazarolt munkát — válaszol Ford. — Ha a belföldi piacot akarjuk fedezni, untig elég munkaalkalmat találunk.

Ford tovább beszél.

— Ami ma történik, egészen természetes. Nehéz időkben a nemzeteknek is megvan az a joga, ami a családoknak: visszahúzódni és takarékoskodni. Országok is lehetnek betegek és a legjobb, amit tehetnek, hogy visszahúzódni, amíg meggyógyulnak.

Detroitban Henry Fordnak változatlanul döntő befolyása van. De Washingtonban még mindig a közöttük és a nemzeti ujjáépítési terv között támadt ellentét gondolnak és azt mesélik, hogy ez az ellentét még Johnson tábornok idejéből származik. Johnson remélte, hogy Ford támogatni fogja és el volt keseredve, mikor Ford ellenzékbe lépett. Az országban tudják, hogy Ford csak addig támogatta Roosevelt terveit, amíg az saját husába nem vágott. Ekkor azonban rögtön dühös és makacs ellenfél lett, amelyből most kezd engedni, miután az elnök se követi ma már oly szigorúan azt az irányt, amelynek tőkeellenes jelszavakkal szerezte az NRA a Kék Sas mozgalmon keresztül népszerűségét.

Foglalkoznak velünk

Végre foglalkoznak velünk. Budapesten észrevett bennünket egy szerkesztői üzenet írója is. Nadas Sándor szerkesztő ur is. Nézzük mit tudnak rólunk? Ezt olvassuk a „Pesti Futár” legutóbbi számában:

„Nagyváradi. A hírlapíróba szerelmes volt egy kis tizenöt éves bakfis, a hírlapíró azonban félt ettől a vesztélyes kalandtól s inkább az érett asszonyt szerette. A bakfist kerülte, mire a kis 15 éves leányka a következő kis verset intézte a gyáva hírlapíróhoz: „azért mert én kicsi vagyok, többet tudok, mint a nagyok!”

Művészet csak vagy hitvallás? André Gide az irodalmi törvényszék előtt

A *Les Nouvelles Littéraires* legutóbbi száma *Instantané Procès d'André Gide* címen tudósítást közölt arról a nagy francia irodalmi szenzációról, hogyan állott és hogyan állotta meg helyét André Gide a legnagyobb tar tott francia író az elmúlt napokban, az irodalmi törvényszék előtt. A Párisban szokásos irodalmi törvényszék „tárgyalásán” megjelent a mai francia irodalom csaknem minden számottevő tagja, hogy kérdéseket tegyenek fel André Gidének, vagy meghallgassák azokat a válaszokat, amiket a *l'art pour l'art* íróból harcos íróvá vált André Gide felelnt fog a feltett kérdésekre.

Ott voltak Francois Mauriac, Gabriel Marcel, Jean Guehenno, Thierry-Maulnier, Denis de Rougemont, Maritain *l'Angelique*, Henri Massis, Ramon Fernandez, Dániel Halévy, Jack Malitain a legfiatalabb gárda és az ezüstösfejű öregek. S ott volt a vádlott André Gide régi elválaszt-hatatlán barátjával, Schlumbergerrel.

Francois Mauriac az új katolikus irodalom vezére ajka szögletében gunyos mosollyal foglalta el a zsüri egyik helyét. André Gide az irodalmi törvényszék asztalának a végén ült le, arcán olyan izgalommal, mely 23 éve nem tükröződött vissza s felkészülten várt arra, hogy a feltett kérdésekre válaszoljon. Az előadó Henri Massis volt, aki kitűnő felkészültséggel, tudással és világos ésszel vetette fel a gidei ember egyéniségének gondolatát.

A gidei ember öntudatos. Iga zolni akarja magát az emberiség, az egész világ előtt. Klasszikus jellem, akinek van világnézete és erre a világnézetre építi fel magát. A következő szónok Gabriel Marcel volt. Beszéde finom, mértékletes, előkelő és pártatlan. *Vádolja Gidét, mélységesen elégedetlen Giddel szemben.* Kihangsúlyozza, hogy Gide már nem romantikus és azok akik könyveit olvassák, fanatikussá

válnak. A levegő feszültté és izgatottá vált és pillanatok alatt a kor uralkodó problémája a kommunizmus került a vita középpontjába. A fiatal Thierry Maulnier agresszíven dobtá be a kérdést: „Hogyan egyezteteli össze Gide humanizmusát a szovjet rendszerrel?” A bedobott kérdés teljesen kirobbantotta a feszültségeket. Szinte pillanatok alatt mindenki beszélni kezdett, mindenki egyszerre akart véleményt adni Oroszországról, Leninről és Gidéről. A hangzavarban csak egy ember maradt nyugodt, az idős Dániel Halévy, aki összeroskadva reménytelenségében mormolgatta:

— Percről percre kevesebbet értek.

Gide szinte önmagának ismételte:

— *Bizonyos, hogy harc van! Kemény küzdelem ez...*

Nagyon kevesen hallották, amikor Gide egy kérdésre ezt válaszolta: „Négy évet adtam oda az én művész életemből már az elveimnek.”

És ebből a mondatból már meglehetősen érteni, hogy André Gide négy év óta mindent leír és kimond, nem tart többé az indextől, nem ismer akadályokat. Hü marad önmagához és ideáljaihoz.

Az irodalmi törvényszék végül is Gide rehabilitálásával végződött. A katolikusok, a jobboldaliak, továbbra is fenntartották csodálatukat Gide és művészelete iránt.

És csak egy kérdés maradt függőben, fejezi be tudósítását a *Les Nouvelles Littéraires*, vajjon Gide megérezte e, hogy mennyien közeledtek hozzá azok közül, akik eddig az estig távol állottak tőle?

Nyilatkozik a magyar ifjuság

Legutóbbi számunkban közreadtuk a magyarországi Bajtársi Szövetségek elnökeinek a nyilatkozatait a revíziós és a magyarországi társadalmi problémákról.

Most egy újabb nyilatkozat sorozat indult meg. A magyar ifjuság egy képzettebb rétege nyilatkozik a nyilatkozókról.

Mutatóba közlünk belőle kettőt.

Gáspár Zoltán szociográfus:

— Zilahy Lajos, aki szerepvállalásának tárgyi értékelésén kívül sok egyéni rokonszenvet is ébreszt, kiemeli a megszólalók többségének antikapitalista magatartását. Engem

ez az antikapitalista magatartás csak kevésbé hat meg. Tudjuk, hogy ilyen megnyilatkozásokat, minden virulens ellenforradalmiság bőven termel, mert van egy periódus, amikor a hagyományok egyensúlyhelyzet ingadozásában haladó irányzatok (sokszor azonban csak ilyenek álképletei) is felszínre vetődnek. Egy nyilatkozatban nem lehet szociológiai példatárral felvonulni, azért csak egy intőpéldát a közelmúltból: Hová jutottak a hitlerizmus „lecsillapodásában”.

Féder antikapitalista látomásai? Vagy a Darré juncker-ellenes parasztpolitikája? Az előbbiről már a magyarországi nációkkal szimpatizáló lapok is mint bogaras öreg magán tudósról irnak és ez utóbbiból is hóbortos ifju rajongó lesz. S még ezek az antikapitalista szólások is milyen autoritér izűek. De azt mindenkinek, aki egy jobb sors utjának egyengetésével törődik, elmélet nélkül is tudnia kellene, hogy a társadalmi monopóliumok és a belőlük származó munkanélküli jövedelmek minden le-

Tudja Ön már,
hogymi az a

TRITON VIZ?

Szépüljete meg, tanácsolják a filmsztárok

Azt is közlik hogyan, Csak azt nem mondják meg miből

A világ legszebb női nyilatkozna a szépség titkáról. Természetesen a legszebb nők a filmek közismert sztárjai, akikért a tömegek milliói mondanak le vacsorájukról, vagy cigarettájukról, csak hogy szemtől-szembe találkozhassanak a mozi sötét nézőterén. Hogyan nem látják ezek az elkényeztetett dollár százazresekbe fűrésztött nők, bár legtöbbjük az ismeretlenségből és a szegénységből vergődött fel, az élet sötét nézőterét, arra jellemzést adnak „tanácsadóik”, ahogyan és amiként a szépséget prédikálják egykori osztálytársaiknak.

„Né hanyagold testednek egyetlen négyzetcentiméterét sem!” Ez Jean Crawford filmszínésznő nlsőszámú parancsa.

— Fogalmaink a szépségről alaposan változnak, — jelentette ki a szelid Joan Crawford és tágra nyitja szép kék szemét. — Pontosan úgy, mint ahogy az építészet és művészet fogalmi is egyre változnak. Az emberek szépsége épügy modernizálódott, mint az egész világ.

Mialatt beszél Joan Crawford kissé előrehajol.

— A mi modern szépségelvünk az egyszerűség. Egyszerű vonalak, egyszerű szavak és egyszerű jellemek.

Mikor ezt mondja, felszegei fejét, mintha ellentmondást várna.

— A loknik, az eperajk, az édes kis nő típusa már a múlté, — folytatja — olyan korba valók, amely nem ismerte a szabad nőt. Nem a mi időnk női klubjaiba valók. A mi üzletasszonyaink többet törődnek az agyukkal, mint arcukkal. Én magam mindig legjobban a klasszikus szépséget, a finomvonalu arcokat csodáltam.

Arra a kérdéstünkre, vajjon az arcot vagy a testet tartja-e fontosabbnak,

Joan Crawford a következőképpen felel:

— Egyik olyan fontos, mint a másik. Ha a férfiak egy nőt szépnek neveznek, ez az egyikre is, a másikra is egyformán vonatkozik. Egy asszonynak tetőtől talpig szépnek kell lennie. Az egész arcra egyformán gondot kell fordítani. Egyetlen négyzetcentiméterjét sem szabad elhanyagolni. Minden vonást ki kell dolgozni és az arc minden részének meg kell adni a lehetőséget, hogy hasson.

— Ha csekély a jövedelmem, a pénzem legnagyobb részét ruhákba fektetem.

Annyi bizonyos, ha az arc zsirtalanításáról, fürdésről, manikűrről és a bőr épségbentartásáról van szó, akkor egy asszony sem takarékoskodhatik sem az idővel, sem a pénzzel.

Kay Francisc filmszínésznő

Annyit eszem mint a farkas, alszom, mint a mormota

A férfi fogalma a női szépségről teljesen különbözhetik a nők félfogásától, — mondja Kay Francis. — Minden férfinak más és más a véleménye ebben a kérdésben. Kérdezze meg a férfiakat és hosszú ideig fogják szórakoztatni magát azzal, hogy kifejtik, hogyan, miért és mennyit festik magukat a lányok, fésülködnek és öltözködnek,

Kay Francis egymásraviteli lábát. Vastagtalpu tengerészcipőt visel, mert ép most érkezett egy hajókirándulásról, saját jachtján.

Ha valaki szép akar lenni, akár barna, akár szőke, fontos, hogy megfelcljen annak a férfizlésnek, amely-

hetséges formája igazságtalan és erkölcsstelen.

Gellért Andor a protestáns ifjúság egyik vezetője:

— Ma már nem kétes, hogy a magyarság politikai törekvéseinek komolyabb kilátásai csak akkor lehetnek, ha Középeurópa pacifikálására vonatkozó konstruktív tervvel tudja törekvéseit vonzóvá tenni. Minden olyan terv pedig, amely

nemzetiségi politikai program nélkül akarja Középeurópában a nagy megbékélés és együttműködés folyamatát megindítani imperialista törekvések, majd hegemonisztikus vádak gyanujának bélyegét fogja magán hordani mindaddig, míg a kontinens e részének legégetőbb problémájára, a nemzetiségi kérdésre vonatkozólag nem lesz őszinte, mindenkinél bizalmatló nagyvonalu koncepciója.

nek tetszeni akar. A férfiak pedig szeretik a változatosságot.

— Az egészség a szépség elengedhetetlen főfeltétele, — folytatja Kay Francis. — Ha valakit munkája nagyon igénybevesz, sűrűn kell idegeit masszázssal fölfrissítenie, vagy szigoru nyugalommal, vagy pedig különleges rendszabályokkal biztosítania idegei egyensúlyát. Ami engem illet, legszivesebben yachtom fedélzetén hosszú utakat teszek végigcirkálok a kaliforniai partok mentén. És méggyőződéssem, hogy a tengeri levegő, a nyugalom megszerzi nekem a világ legjobb egészségét. Annyit eszem, mint egy farkas, alszom, mint a mormota és mikor végre táviratot kapok a vállalatomtól, hogy vonuljak be munkára, mindig tökéletesen kipihentem magam és a legkitűnőbb formában látok munkához.

Ezután ruhákról beszélünk. Kay Francis sokat foglalkozik ezzel a problémával.

— Minden asszonynak azt tanácsolom, — mondja — használja ki előnyeit, amennyire csak tudja.

Olvassa és terjessze az „Egy Hetet“

KÖNYVEKRŐL

Glosszák egy verskötet margójára

1.
Kell-e még vers 1935-ben? Kinek és minek kell? Kik írják és kik olvassák? Milyen kölcsönhatás mutatkozik kereslet és kínálat között: vajjon azért nem olvasnak ma verseket az emberek, mert nincsenek jó versek, vagy azért nem írnak jó verseket, mert a közönségnek nem kell a vers?

Ilyen kérdések tolnak elénk, ha manapság kezünkbe kerül egy verskötet.

2.
Szörnyű válság korában él a mai nemzedék. Amilyen dialektikus ellentét áll fenn gazdasági téren a termelési erők és a termelési viszonyok között, épp oly disparitás keletkezett a magas technikai civilizáció és annak leiki tartalma, a kultura között. Osztályharc is háboru s ma is igaz

az ősrégi közhely hogy fegyverek között hallgatnak a muzsák. Mit várnak hát mégis a mai költőtől? Elsősorban és elengedhetetlenül legalább annyit, hogy kiérezzük alkotásaiból az új világlelékek keresését.

3.

Frigyes Marcellben, kinek most jelent meg „És lesz világosság” című csinosan kiállított verskötete, megvan a szándék, hogy a Ma költője legyen. Haladó világszemlélet kifejezője akar lenni. És ez a szándéka mindenekfelett tiszteletre és elismerésre méltó. Különösen nálunk Erdélyben, hol a transzilván kód, boru és honfibu elhomályosítja a tisztánlátást s ahol a költők jobb esetben puderezott szemgolyókon át szemlélik a világot, nem is a maikat, hanem a régi dicsőségünk éji homályát. Frigyes haladó eszmék szolgálatába állítja liráját s ezt egészen programszerűen teszi. Abban a versében, melynek címe kötetét jelzi, ilyen sorokat ír: Éh-bér, rüdőbaj, sötétlő bánya, gyárak, irodák, kórházak ágya, gond, az éhség... „Sűrítve adja itt azt a frazeológiát, mely a szocialista agitáció fegyvertárához tartozik. Ámde nem ez a frazeológia az, mi a szocializmus lényege s különösen költő számára nem annak legjelke. A szocialista költőtől nem azt várjuk, hogy véresszáju agitátor, hanem elsősorban azt, hogy költő legyen. Akár soha le ne írja azt a szót, hogy éhség, nyomor s hogy munkás, meg robot, meg futószalag, meg gyár és munkbér s mégis lehet nagyszerű költő, ha költő. Ernst Toller például egy könyvet írt a fecskékről, hol szó sem esik sem értéktöbbletről, se munkásnyomorról s mégis kifejezett legalább annyit a szocialista világnézetből, mint a mi költőnk a prononaszirt szocialista verseiben.

Frigyes Marcell legsikerültebb versei azok, melyekben pacifista világnézete jut kifejezésre, A „Lac Leman partján gépfegyver ropog” és „Ez a leszerelés” című versei merész hangú, művészi megnyilatkozásai egy őszintén pacifista, a háborut rettegő s az ellenharcot hirdető költőnek.

Költők ősrégi privilegiuma, hogy abad nekik rossz verseket is írni. Így költők is éltek ezzel az előjoggal, rmadával irtak rossz verseket is s semmit nem von le értékükből, mert költők értékelésénél csak a jó vers jön számításba. Egy két jó vers is olyan híressé tehet egy költőt, hogy dicsfényt száz rossz verso se homályosíthatja el. Frigyes Marcell néhány valóban szép és hatásos pacifista

verse érdemessé teszi arra, hogy figyeljünk írásaira.

„12 szék”

Gellért Hugó elsőrangú fordításában (Nyugat Kiadása) megjelent Ilja Ilf és Jevgenyij Petrov 12 szék című kollektív regénye méltán keltett fel-tűnést a haladó szellemű olvasóközönség rétegében, nemcsak azért, mert a mű világirodalmi relációkban is kitűnő munka, hanem mivel a két fiatal orosz író könyvéből megismerkedünk a modern satírával is, A 12 szék satirikus regény, de

ez a satíra nem a nyugateurópai pesszimista-mentalitású polgári íróktól ismert epésen maró satíra, hanem a változott létkörülmények között optimistává nevelkedett és élő embereknek éles, de szinte játékosan derűs satírája.

Szerzők regényükben elmesélik egy székberejtett kincs után való kalandos hajszát, miközben megismerkedünk rengeteg emberrel és szinte kaleidoszkopszerűen vonulnak fel előttünk: vidékek, történések és események, amelyek egy görbétük-rön keresztül adják keresztmetszetét

Grünbaum Ernő linója: „A GYÁR”

a kollektív társadalmi gazdasági és kulturális helyzetnek.

A regény főalakjai: Ippolit Matyjejevics Vorobjanyinov, akinek az anyósa a halálos ágyán elárulja, hogy a családi kincseket egy székbe rejtette el. Vorobjanyinov a volt nemesi marsall, a cárizmus alatti kényur, típusa a talajátvesztett arisztokratának. Teljesen lezúllott, akinek egy önálló gondolata, ötlete, vagy cselekedete nincs és aki a regény másik főalakjának Osztap Bendernek a „nagy kombinátornak” az uralma alatt áll, annak sugallatára koldul, lop, sőt a gyilkosságtól sem riad

vissza és egy alkalmas pillanatban meg is öli a „nagy kombinátort”. Főszereplő még egy pap is, aki a gyónás útján szerzett tudomást a kincsről és a gyónás titkát felhasználja a kincskeresésre, belefektetve és elveszítve minden erkölcsi és anyagi erejét, hogy végül a Vorobjanyinov & Bender r. t. általi üldözöttségben egy sziklán megőrüljön.

A 12 szék tiszta művészi teljesítmény. Ilf és Petrov regényükkel megmutatják a regresszív irodalmi köröknek, hogy egy korszerű irodalmi termék semmit sem veszít irodalmi művészi értékéből, sőt a

társadalmi realizmus és a világnézeti megnyilatkozás mellett, a szatírárt magasabb művészi nivóra is emeli.

Bárány L. Arnold

TRITON viz

borral, nüsitő italokkal
vegyítve elsőrendű. —
Orvosilag is ajánlva.

Megrendelhető **Schwartz**,
Vlahuja-u. 52.—Telefon 292.

Az orosz nő helyzete

a családban és a társadalomban

A „Tribune des Nations” a Népszövetség Genfben megjelenő lapjából vesszük át az alábbi cikket:

Oroszországban a nemek egyformasága nem üres beszéd, hanem ellenőrizhető realitás. A helyzet az, ha ma megkérdezzük egy Moszkvából hazatért, vagy az orosz világot látott utast, hogy mondjon valamit a szovjetbeli nőkérdésről, az megáll, csodálkozik és kijelenti, hogy ilyet nem ismer, mert Oroszországban a férfiak és nők helyzete minden tekintetben és mindenben egyforma.

A nők már régen megkapták azokat a jogokat, amikért a feminista egyesületek Európában és Amerikában oly kétségbeesetten és reménytelenül harcolnak.

Egy marxista a következőket mondotta a nemek egyformaságáról:

— Számunkra nem létezik és nem ismerjük a nemek konkurenciáját. Mi a férfiakat és a nőket egy kezeljük, mint két olyan különböző értéket, akik egymást kiegészítve a leggazdagabban és a legtökéletesebben szolgálhatják a kollektív társadalmat. És mit is jelent a nemek egyformasága?

A nő teljesen szabad mint a férfi, minden tekintetben. Senki meg nem szólhatja, ha garzon életet él, illetőleg tökéletesebben „házasságtól független” életet. A karriernek előtte épp úgy nyitva állanak, mint a férfiak számára.

A szovjet törvénykezés megkönnyítette a házasságot s a válást is éppen úgy, mint az apasági keresetet. Az összes utakat megkönnyítették. Válni és házasodni egyformán gyorsan és könnyen lehet. Házasság esetében a házasulandók megjelennek a ZAKS hivatalában, kitértenek egy ívet és szó nélkül távozhattak,

már mint házasságok. A házassági, családi és gyámsági törvény értelmében az asszony nincs kötelezve, hogy az ura nevét viselje és gyámkori a helyzet, hogy az asszony leánykori nevét tartja meg. Az ura ezzel szemben felveheti a felesége nevét ha akarja, — ez azonban nagyon ritka eset, még alig fordult elő.

Az orosz asszony nincs arra sem kötelezve, hogy engedelmességen a férjének, akkor hagyhatja el, amikor úgy véli, hogy nem élhet tovább vele együtt. A gyermekről azonban előbb gondoskodni kell. A házastársak teljesen szabadok, foglalkozásuk megválasztását illetően, de az otthoni háztartásról és az otthonukról kötelesek egyformán gondoskodni. Válás esetén a házasság előtt szerzett javak visszamennek mind-egyik fél saját tulajdonába, csak a házasság utáni szerzeményeket tekintve a törvény közös és szétosztandó tulajdonnak.

A válás talán még egyszerűbb, mint a házasság. A válni szándékozó fél megjelenik a ZAKS hivatalban, bejelenti óhaját és harmadnapra már a másik fél megkapja a ZAKS értesítését, hogy a férj, illetőleg a feleség válni akar.

Noha nem létezik fogamzás elleni propaganda, a fogamzás megakadályozásában az állam mindenkor segítséget nyújt. Kórházak és klinikák díjmentesen állanak a segélykérők rendelkezésére és tanácsadó hivatalok is működnek. Az abortus min-

den olyan esetben természetes, ha a szülőknek nincs módjuk anyagi vagy más körülményeknél fogva gyermekük felnevelését feltétlenül biztosítani.

Az emberutánpótlásban nincs veszély, Oroszországban a születések száma évenként három millióval mulja felül a halálozások számát, a természetes szaporulata az országnak tehát legalább három millió ember minden esztendőben.

Az életben kint mindenütt ott szerepel az új orosz nő: pilóta, bányász, soffőr, rendőr, szakmunkás, tanár, mérnök, orvos. A munkásoknak husz százaléka nő. Egyes mesterségbeli ágakban sokkal több is. A papíriparban dolgozó nők száma például 62 százalék, a textilmunkások közül 65 százalék nő. Lenin azt mondotta: „Minden háziasszonynak tisztában kell lenni az állam életével és el is kell tudnia azt vezetni.” Lenin özvegye Krupskala asszony jelentős szerepet játszott és nem csak férjét segítette. Artin Khina asszony a központi komité vezetője, igen nagy neve van a politikai életben és a delegátusokat is az ő irányítása szerint nevezik ki. Mirkievics asszony a legnagyobb repülőgépgyárat vezeti. Varvara Jakobleva a pénzügyi népbiztos lett, Kolontaj asszonynak neve van az egész diplomáciai életben, ő a stockholmi ügyvivő. A férfiakkal egyenrangúvá emelkedett nők, meg is felelnek minden pozícióban. A legfelöltségeltesebb állásokat a legnagyobb lelkiismerettel látják el.

Felelős szerkesztő: BARDOS LÁSZLÓ
Laptulajdonos: „EGY HÉT” Lapkiadóvállalat

Előfizetési díj:
Egy óra 12 lei, 3 óra 30 lei, egy évre 120 lei.
Tipografia „MERCUR” S. A. Oradea